

به نام خدا

تنظیم کنندگان: اعظم شریفی

تاریخ:

زهرا یوسفوند

جلسه: اول

مریم مظفرنیا

استاد: دکتر خفایی

درس: اصول خدمات بهداشتی

تامین جزوات دانشگاهی: iranpuyesh.ir

طرح درس در موضوعات مورد بحث

- وقایع مهم در رشد و سلامت، شکوفایی و شکل گرفتن نظام سلامت در دنیا (تاریخچه بهداشت عمومی)
- اصول یک نظام که بر اساس آن سلامت مردم در کشورهای مختلف تامین میشود
- سطوح پیشگیری و بهداشتی
- قوانین بهداشتی
- شاخصهای سلامت
- نظام تحول سلامت
- آشنایی با بیمه اجتماعی

بطور کلی موضوع تکوین بهداشت و سلامت در چهار دوره مورد بحث است:

اولین دوره، دوره رومیان و یونانیان است و اشاره به فعالیت‌های بقراط و اهمیت آن دارد. سپس اتفاقاتی که در قرون وسطی افتاده است و کمک آن به عنوان یک ابزار برای درمان بیماری‌های امروزی، دوره بعدی دوره روشنفکری است که هاروری مسئله گردش خون محیطی را بیان کرد. بقراط از فعالینی بود که تنها مدرکی که از فعالیت‌های ایشان به صورت اکادمیک تهیه شده کتابی است به نام *air and water on place* که موضوع آن بسیاری از بیماری‌ها و مسائل و مشکلات انسان‌ها را به موقعیت جغرافیایی که افراد زندگی می‌کنند، آبی که استفاده می‌کنند یا هوایی که استنشاق می‌کنند ربط می‌دهد بقراط و شاگردانش به مدت ۱۵۰ سال تلاش کردند تا این کتاب را جمع‌آوری کردند.

همانطور که گفته شد از سری فاکتورهای این کتاب صحبت در مورد محیط زیست انسان‌ها، آب مصرفی، هوایی که استنشاق می‌کنند و شیوه‌ی زندگی آنهاست؛ که در آن دوره بسیار حائز اهمیت بوده است چون در آن زمان ایده‌ای در خصوص وجود میکروارگانیسم‌هایی که عامل بیماریند وجود نداشت، علاوه بر این اهمیت این کتاب در این بود که بقراط معتقد بودند در صورت انجام کاردرمانی می‌بایست به بیمار *inform* بدهند. *Inform* به این معنی است که فرد بیمار از شرایط پیش رو مطلع باشد مثلاً درصد موفقیت آمیز بودن درمان را بدانند یا از ارزش‌های درمانی دیگر، چه مرسوم و چه غیرمرسوم اطلاع داشته باشد. پس از بقراط فعالیت‌های

یونانیان و رومیان بسیار حائز اهمیت بوده، برای مثال در سیستم شهرنشینی که برای بومی‌ها طراحی می‌کردند قوانینی برای مقابله با هرج و مرج وجود داشته که از ابتلا به بسیاری از بیماری‌ها جلوگیری می‌شده، به عنوان مثال رومی‌ها از کوزه‌های سفالی نیمه باز برای آب رسانی استفاده می‌کردند که به عنوان نوعی لوله‌کشی در آن زمان محسوب می‌شده است.

در قرون وسطی جمعیت رشد یافت به دنبال آن با افزایش اجتماعات خشکسالی‌هایی نیز رخ داد. ازدحام جمعیت منشاء انتشار بسیاری از بیماری‌ها گشت چون بیماری‌ها و شیوه‌ی درمان را نمی‌شناختند. در اثر سوءتغذیه خیلی از بیماری‌های عفونی رشد می‌کردند و شیوع بیشتری پیدا می‌کردند.

طاعون: بیماری بومی قرون وسطی که در چین و هند رایج بود. کشورهای آسیایی که رابط بین اروپا و آسیا بودند باعث انتقال بیماری به اروپا گشتند و کشتار وسیعی را در آن به جا گذاشتند. گفته می‌شود تا $\frac{2}{3}$ جمعیت اروپا از بین رفت.

آبله و وبا نیز از بیماری‌های شایع در قرون وسطی بود.

در زمان قدیم کسانی که از کشوری به کشور دیگری می‌رفتند به مدت چهل روز قرنطینه می‌شدند، در صورت تایید سلامت به کشور وارد می‌شدند. امروزه وسایل پیشرفته‌ی بسیاری وجود دارد که باعث می‌شود قرنطینه بین چند دقیقه تا نهایتاً چندروز به طول بینجامد، مثلاً حجاج را به مدت چند دقیقه بررسی می‌کنند و به جمعیت باز می‌گردانند، در مکه بیماری آنفلانزا و مننژیت شایع است، همچنین افراد مختلف از کشورهای مختلف در آنجا حضور پیدا می‌کنند و ارتباط فشرده‌ای با هم دارند. خیلی از باکتری‌ها و میکروارگانیسم‌های غیربیماری‌زا که در ریه افراد وجود دارد چند برابر افزایش پیدا می‌کنند. میکروارگانیسم‌های فرصت‌طلب نیز در افرادی که سیستم ایمنی ضعیفی دارند باعث ایجاد بیماری می‌شوند و روی شکل و پراکندگی بیماری تاثیر می‌گذارند.

اپیدمی: در صورتی که تعداد بیماران بیشتر از حد انتظار باشد اپیدمی رخ می‌دهد.

جان اسنو در شهر لندن بین سال‌های ۱۸۵۸-۱۸۱۳م مشاهده کرد که وبا بیش از حد انتظار است یعنی اپیدمی رخ داده است. در آن زمان کسی نمی‌دانست این مشکل را چگونه برطرف کند. جان اسنو با مراجعه به نقشه‌ی پراکندگی بیماری مشاهده کرد که شدت بیماری در بعضی از نقاط شهر لندن بیشتر از سایر نقاط است و این غیر متعارف بود. با بررسی این مناطق مشاهده کرد تنها ویژگی این نقاط استفاده از چاه آبی است که از یک شرکت خاص تامین می‌شد با بررسی‌های بیشتر به وجود چیزی در آب پی برد. بعدها او را به عنوان پدر علم اپیدمیولوژیک نوین می‌شناختند.

نحوه کشف واکسن آبله توسط ژنر

در دوران ژنر بیماری آبله شیوع زیادی پیدا کرده بود. اکثر افراد مبتلا به این بیماری دچار مرگ می‌شدند. سالها بعد از شیوع بیماری شخصی با اثرات به جا مانده از آبله روی پوستش به ژنر مراجعه کرد. ژنر با بررسی نتایج موجود متوجه شد که بیمارانی که با دام سروکار دارند کمتر دچار مرگ و میر ناشی از آبله می‌شوند با بررسی‌های بیشتر متوجه شد کسی که دچار آبله‌ی گاوی شود نسبت به آبله‌ی انسانی ایمن می‌شود. ژنر روی کودک باغبان خودش که هشت سال سن داشت آزمایش کرد و آبله‌ی گاوی را به کودک تزریق کرد سپس کودک را در معرض فردی که دچار آبله بود قرار داد و مشاهده کرد که نسبت به آبله مقاوم شده و از آن زمان واکسن آبله تهیه شد. بعد از آن یک گردهم‌آیی بین المللی بر اساس این مسئله اتفاق افتاد و همه‌ی کشورها متحد شدند که واکسن آبله را به تعداد زیاد تهیه کنند و به تمام انسان‌ها تزریق کنند که ایمنی کامل به دست آید و این بیماری ریشه‌کن شود.

سوال معمول هر ترم: کدام یک از کشفیات ذکر شده منجر به تاسیس هسته‌ی مرکزی سازمان جهانی بهداشت شد، یا باعث اتحاد کشورهای زیادی برای انجام کار مشترکی گشت؟ کشف واکسن آبله

علت: کسب موفقیت پس از تجربه به‌دست آمده از تزریق واکسن در سراسر جهان باعث ایجاد هسته‌ی مرکزی سازمان جهانی بهداشت در ژنو شد و بسیاری از کشورها عضو شدند که مسائل مربوط به سلامت و بیماری را هر ساله و روزانه به مرکز گزارش کنند.

دسته‌بندی بیماری‌ها: ۱- بیماری‌های فوری ۲- بیماری‌های هفتگی یا ماهیانه ۳- بیماری‌های سالیانه

بیماری‌های غیر واگیر معمولاً با فاصله زمانی یکساله گزارش می‌شوند؛ سیاه‌سرفه، طاعون و بیماری فلج اطفال گزارش سریع‌تری دارند.

گزارش بیماری‌ها به سازمان جهانی بهداشت چه اهمیتی دارد؟ برای اینکه متوجه شوند وضعیت جهانی چگونه است همچنین در مورد وضعیتی که در دنیا اتفاق می‌افتد، به شکل سلامت و بیماری و اقداماتی که می‌خواهیم انجام دهیم بسیار کمک می‌کند. حتی به گونه‌ای رصد کردن برنامه بهداشتی-درمانی یک کشور است.

برای مثال تصور کنید شرکتی، دارویی را در بازار پخش می‌کند یا واکسنی را تهیه می‌کند، اگر نظام مراقبتی و نظارتی وجود نداشته باشد ممکن است جمع‌آوری اطلاعات در کوتاه مدت عوارض دارو در دوران بارداری و یا مشکلاتی که این دارو در حین مصرف همزمان با داروی دیگری دارد را مشخص نکند.